

N:o 53.

Af herr **W. Styrlander**, *angående stadgande derom, att bolag, som eger jordbruksfastighet, skall, förutom vanlig bevillning, för denna rättighet årligen erlägga särskild bevillningsafgift.*

Frågan rörande inskränkning i bolagens jordbruksförvärf har flera gånger påkallat statsmagternas uppmärksamhet utan att dock kunna vinna sin lösning. Man synes visserligen allmänt hysa den åsigten, att något bör göras åt saken, men svårigheten är att utfinna ett botemedel, som tilltalar alla. De, som sett de förderfliga följderna af bolagens ohejdade jordbruksförvärf, särskildt i Norrland och Dalarne, äro visserligen ense derom, att enda verkliga botemedlet mot det onda vore att genom lag förbjuda bolagen att förvärfva jordbruksfastigheter och att till staten expropriera de jordbruk, som redan kommit i bolags händer. Men då den allmänna meningen icke ännu synes vara mogen för dylika kraftåtgärder, hvilka dock vore fullt motiverade af förhållandena, torde dock Riksdagen, i afvaktan på opinionens mognande för fullt verksamma botemedel, böra vidtaga åtgärder, som gjorde bolagen betänksamma gent emot ett fortsatt förvärfvande af jordbruksfastigheter och på samma gång beredde en ersättning åt staten, hvars intressen genom bolagens jordbruksförvärf måste anses trädas för nära, då eganderättens till fast egendom lösryckande från personlighetsförhållandena och godtyckliga införlifvande med korporationsintressena måste anses i högsta grad strida mot det allmännas intressen.

Då eganderätten till skogarne i Norrland och Dalarne, hvilka ursprungligen ansetts tillhöra kronan, så småningom öfvergått till

enskilde, har detta skett i det lofvärda uppsätet att upphjelpa jordbruket och odla obygderna, hvarför bolagens förvärfvande af jordbruket för att åtkomma skogarne för sågverksindustrien måste anses för dem innebära en förmån, som icke har någon historisk eller rättslig grund. Staten borde därför anses vara fullt berättigad att af bolagen upptaga en särskild afgift eller bevilning för denna förmån, hvartill så mycket större skäl förefinnas, som bolagens jordbruksförvärf onekligen innefattar en öfverhängande social fara.

Jag har vid de två senaste årens riksdagar framställt ett förslag att vinna det af mig antydda målet genom att påföra dubbel bevilning å sådana jordbruksfastigheter, som egas af bolag, men har detta förslag, ehuru det vunnit sympatier inom Riksdagens Andra Kammare, icke kunnat vinna Riksdagens bifall, hufvudsakligen af det skäl, att det ansetts strida mot de grunder, på hvilka vår bevilningsförordning hvilar.

Denna anmärkning torde icke kunna träffa förslaget om att pålägga de bolag, som ega jordbruksfastigheter, en afgift för den förmån de åtnjuta genom att förvärfva och besitta jordbruksfastigheter, enär principen om påläggande af en särskild bevilning för vissa förmåner och rättigheter redan är genomförd i vårt land med afseende på rättighet till skogsfång och kolningsfrihet på allmänningar, med afseende på sedelutgifningsrätten och på flera andra områden.

Naturligtvis möter det svårighet att finna rätta grunden för här ifrågasatta afgifts storlek, enär man å ena sidan skall finna densamma för stor och å den andra för liten. För att densamma emellertid icke skall blifva alldeles utan ändamål synes det vara nödvändigt att sätta den så pass stor, att å ena sidan staten bereddes någon verkligt afsevärd ersättning för den ganska stora förmån, som bolagen åtnjuta genom rätten att få ega jordbruksfastigheter, och å andra sidan någon hämsko kunde läggas på bolagens jordbruksförvärf, hvilket är liktydigt med bondeklassens och dermed äfven jordbrukets undertryckande i de norrländska bygderna. Och ur denna synpunkt synes det mig, som om afgiften borde sättas till allra lägst $\frac{1}{5}$ procent af taxeringsvärdet, så att ett hemman, som vore taxerad till 10,000 kronor, skulle erlagga en årlig afgift af 20 kronor o. s. v. En dylik afgift skulle helt säkert icke ruinera bolagen, men dock tillföra staten en afsevärd inkomst, hvilken måhända i framtiden skulle finna sin bästa användning till inköp af socken- eller häradsallmänningar, genom hvilka ett godt stöd åt

jordbruket kunde lemnas, när sådant i en ej alltför långt aflägsen framtid helt säkert kommer att behöfvas.

Enligt den utaf kongl. statistiska centralbyrån utarbetade redogörelsen för bolags förvärf af jordegendom egde sågverksbolagen i Norrland och Dalarne år 1895 jordbruksfastigheter till ett taxeringsvärde af mer än 47 millioner kronor. En sådan afgift som den af mig föreslagna skulle således redan under år 1895 ha tillfört staten en inkomst af bortåt 100,000 kronor. Och torde den i närvarande stund ha uppgatt till minst dubbla beloppet. Och ingen torde väl på allvar vilja påstå, att icke bolagen väl tålt och fortfarande väl tåla vid en dylik beskattning, hvilken utgör en försvinnande liten bråkdel af deras genom jordbruksförvärfvet ökade inkomster.

Min åsigt är den, att om man redan 1895 fastställt en dylik afgift och bestämt, att dessa afgifter skolat fonderas för åstadkommande af allmänningar, så skulle fonden redan nu varit uppe i mer än en million kronor, med hvilka ett godt stöd kunnat lemnas åt jordbruksnäringen i Norrland och Dalarne i ofvan angifven riktning.

För att icke göra frågan allt för invecklad, vill jag emellertid icke för närvarande upptaga tanken på fonderingen för antydda ändamålet, utan inskränker mig till att hemställa,

att Riksdagen ville besluta att antaga ett sådant tillägg till kongl. förordningen angående bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter, att bolag, som eger jordbruksfastighet, skall, förutom vanlig bevillning, för denna rättighet årligen erlägga en femtedels procent af taxeringsvärdet å fastigheten.

Och anhålles, att bevillningsutskottet måtte formulera förslaget och föreslå de förändringar i förordningen, som blefve en följd af bifall till motionen.

Stockholm den 24 januari 1901.

W. Styrlander.

I förestående motions syfte instämma:

Joh. Nydal.

L. Gust. Broomé.

E. G. Åkerlind.

J. E. Nordin.

S. H. Kvarnzelius.

John Olsson.